

รูปแบบที่เหมาะสมในการเตรียมความพร้อมและความเท่าทันทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับคน
ก่อนวัยเกษียณ เพื่อสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ: กรณีศึกษา
ภาคกลางตอนบนและภาคเหนือตอนล่าง

An appropriate model of financial preparation and timeliness for
pre-retirement age people to create stable insurance for entering the elderly:
Case study, Upper Central Region and the Lower North Region

ฐิติรัชฎาณ์ แก่นเพชร¹ และ สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ ⁷2

Thitirussaya Ganpech¹ and Technical Promotion and Support Office, Region ⁷2

Receive December 31, 2024 ; Retrieved March 31, 2025; Accepted March 31, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาทัศนคติในการเตรียมความพร้อมทางการเงินของคนวัยก่อนเกษียณในพื้นที่ภาคกลางตอนบนและภาคเหนือตอนล่าง 2) เพื่อศึกษารูปแบบในการเตรียมความพร้อมทางการเงินของคนวัยก่อนเกษียณในพื้นที่ภาคกลางตอนบนและภาคเหนือตอนล่าง 3) เพื่อพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมและเพียงพอในการเตรียมความพร้อมทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับคนก่อนวัยเกษียณในพื้นที่ภาคกลางตอนบนและภาคเหนือตอนล่างสำหรับการดำรงชีวิตในวัยผู้สูงอายุ เป็นการวิจัยแบบผสม ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างคือ กลุ่มประชากรวัยแรงงานที่มีอายุ 30 – 59 ปี จากจังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดอุทัยธานี จังหวัดพิจิตร จังหวัดลพบุรี จังหวัดสิงห์บุรี และจังหวัดชัยนาท และใช้วิธีการสนทนากลุ่มมีผู้แทนภาครัฐ ผู้แทนภาคเอกชนเข้าร่วม ผลการวิจัย พบว่าองค์ประกอบในการเตรียมความพร้อมๆ ประกอบด้วย ความพร้อมด้านสุขภาพร่างกาย การเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม การเตรียมความพร้อมด้านสังคม การเตรียมความพร้อมทางการเงิน การเตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจ การเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม ด้านของประเภทหรือลักษณะการออม การสร้างหลักประกัน

¹ รองศาสตราจารย์ สำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ²สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 7

¹Associate Professor, Education Technology Office Sukhothai Thammathirat Open University,

²Technical Promotion and Support Office, Region 7

Email: thitirussaya@gmail.com

ที่มั่นคงสำหรับการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุมีการประเมินทักษะ ปรับวิธีการออมให้เข้ากับความต้องการของผู้ออม โดยยึดหลัก 3 ข้อ คือ การพอประมาณ รู้รายรับรายจ่าย ใช้แบบพอประมาณ แต่ มีเหตุผล รู้ว่ารายจ่ายใดจำเป็นไม่จำเป็น และเมื่อเหลือจากใช้จ่ายก็เก็บออม นั่นคือภูมิคุ้มกัน โดยสามารถนำไปปรับใช้ได้กับทุกคนในทุกๆ ช่วงอายุ จนครบวงจรชีวิต นำไปสู่การที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีมีสุขภาพที่ดี และมีศักดิ์ศรีในการดำรงชีวิต

คำสำคัญ: การเตรียมความพร้อมทางการเงิน, ความเท่าทันทางการเงิน, คนก่อนวัยเกษียณ

Abstract

This research article aims to: 1) Study the attitudes towards financial preparedness among pre-retirees in the upper central and lower northern regions of Thailand. 2) Examine the financial preparedness models of pre-retirees in the upper central and lower northern regions of Thailand. 3) Develop appropriate and sufficient financial preparedness models for pre-retirees in these regions to ensure a good quality of life in old age. This is mixed-method research, consisting of both quantitative and qualitative approaches. The quantitative research uses questionnaires targeting working-age individuals aged 30-59 years from Nakhon Sawan, Uthai Thani, Phichit, Lopburi, Singburi, and Chainat provinces, which fall under the jurisdiction of the Academic Promotion and Support Office 7. The qualitative research utilizes focus group discussions involving government and private sector representatives. The research findings reveal that the components of appropriate financial preparedness and financial literacy for pre-retirees include readiness in terms of physical health, housing and environment, social engagement, financial security, economic stability, technology, and innovation. The findings also highlight types of savings and measures to ensure a stable future for entering old age. It is important to assess skills and adjust savings strategies to align with the saver's needs (objectives), based on three key principles: 1) Moderation — understanding income and expenses and spending within reasonable limits; 2) Reasoning — knowing which expenses are necessary and which are not; 3) Self-immunity — saving whatever remains after expenses. These principles can be adopted by everyone at any stage of life, leading to a better quality of life, good health, and a dignified existence.

Keywords: Financial preparation, Financial literacy, People before retirement age

บทนำ

สถานการณ์ทางสังคมที่มีความท้าทายที่ประเทศไทยกำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบันมีหลายด้านการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย เป็นประเด็นหนึ่งที่มีความสำคัญ จากรายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2563 (Thai Elderly Research and Development Institute Foundation. (2018). ปี 2563 ประชากรไทยมีประชากรจำนวนรวม 66.5 ล้านคน แต่ในปี 2563 ผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) ได้เพิ่มจำนวนเป็น 12 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 18.1 ของประชากรทั้งหมด ทำให้ประเทศไทยกำลังจะกลายเป็น "สังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์" ภายในปี 2565 และระหว่างปี 2563-2583 ประชากรเยาว์วัยจะลดลง ในขณะที่ประชากรสูงอายุจะเพิ่มขึ้น โดยในปี 2562 เป็นปีแรกที่ประเทศไทยมีประชากรสูงอายุมากกว่าเด็ก ประชากร วัยแรงงาน อายุ 15-59 ปี จะค่อยๆ ลดลง จาก 43 ล้านคน ในปี 2563 เหลือเพียง 36 ล้านคน ในปี 2583 อัตราส่วนประชากรวัยแรงงานต่อประชากรสูงอายุจะลดลงจาก 3.6 คน เหลือเพียง 1.8 คน

ในอีก 20 ปีข้างหน้า หรือ ในปี 2583 ประชากรไทยจะมีจำนวนลดลงจาก 66.5 ล้านคน เหลือ 65.4 ล้านคน ประชากรเยาว์วัย (0-14 ปี) จะมีสัดส่วนลดลงจากร้อยละ 16.9 เหลือร้อยละ 12.8 ประชากรวัยแรงงาน (15-59 ปี) ลดลงจากร้อยละ 65.0 เหลือร้อยละ 55.8 อัตราผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 18.1 ในปี 2563 เป็นร้อยละ 31.4 ในปี 2583 จำนวนผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นเกือบเท่าตัวจาก 12.0 ล้านคนเป็น 20.5 ล้านคน อัตราผู้สูงอายุวัยต้น เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 10.9 ในปี 2563 เป็นร้อยละ 14.5 ในปี 2583 ทำให้จำนวนผู้สูงอายุวัยต้นจะเพิ่มเป็นเกือบ 10 ล้านคน หากผู้สูงอายุกลุ่มนี้ยังมีสุขภาพดีมีพลังและยังสามารถทำงานได้ จะทำให้สามารถมีรายได้ดูแลตัวเองและทำประโยชน์ให้กับสังคมและครอบครัวจำนวนผู้สูงอายุวัยกลางและ วัยปลายเพิ่มขึ้นมากกว่า 2 เท่า ผู้สูงอายุวัยปลายซึ่งเป็นวัยที่ต้องการการดูแลจะเพิ่มจากประมาณ 1.4 ล้านคน ในปี 2563 เป็น 3.4 ล้านคน ในปี 2583

จากความไม่สอดคล้องกันของการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรรวมกับจำนวนประชากรผู้สูงอายุ ส่งผลให้ประเด็นการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุกลายเป็นวาระแห่งชาติของรัฐบาลชุดปัจจุบันเนื่องจากความสูงอายุนับเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุจะเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ที่สามารถเตรียมการล่วงหน้าได้ การเป็น "ผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ" สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม มีความพึงพอใจและเป็นไปตามความปรารถนาของตน ประกอบด้วย การมีอายุยืนยาว ที่มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี รู้สึกในคุณค่าของการเป็นผู้สูงอายุ มีความสามารถทางสังคมและเศรษฐกิจ มีความพึงพอใจในชีวิต มีความอิสระในการใช้ชีวิต อยู่ในที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตร (Department of Older Persons (2019). แต่ปัญหาสำคัญของการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ คือ ผู้สูงอายุยังไม่มีเตรียมความพร้อมที่เหมาะสม ส่งผลให้เกิดปัญหาในกลุ่มผู้สูงอายุ

Department of Older Persons (2019). กล่าวว่า การเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี ควรเตรียมความพร้อมเข้าสู่วัยสูงอายุด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย 1) การเตรียมความพร้อมด้านสุขภาพ 2) การเตรียมความพร้อมด้านสังคม 3) การเตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจ 4) การเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยและ

สภาพแวดล้อม 5) การเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม ขณะเดียวกันการเตรียมความพร้อมก่อนเกษียณอายุ เป็นการวางแผนการดำเนินการหรือการปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อเป็นการเตรียมตัวในการดำเนินชีวิตภายหลังเกษียณอายุทำงาน จึงต้องมีการเตรียมตัวด้านต่างๆ 6 ด้าน ได้แก่ 1) การเตรียมตัวด้านจิตใจ 2) การเตรียมตัวด้านร่างกาย 3) การเตรียมตัวด้านทรัพย์สินเงินทอง 4) การเตรียมตัวด้านกิจกรรม การใช้เวลาว่าง 5) การเตรียมตัวด้านสัมพันธภาพในครอบครัว 6) การเตรียมตัวด้านที่อยู่อาศัย โดยผู้ที่มีการเตรียมตัวที่ดีจะสามารถใช้ชีวิตภายหลังเกษียณอายุได้อย่างมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี (Benchawan., P. (2015).

Thai Elderly Research and Development Institute Foundation. (2018). กล่าวว่า การสูงวัยอย่างมีพลัง หมายถึง การที่ประชากรเจริญวัยขึ้นอย่างมีพลัง คือ มีสุขภาพดี มีความมั่นคงทางด้านรายได้ การอยู่อาศัย และมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม นอกจากนี้ยังแสดงข้อมูลว่า 1 ใน 3 ของผู้สูงอายุไทยมีรายได้อยู่ได้เส้นความยากจน ผู้สูงอายุมีรายได้หลักจากบุตรลดน้อยลงไปจากร้อยละ 37 ในปี 2557 เหลือเพียงร้อยละ 35 ในปี 2560 ผู้สูงอายุมีรายได้จากการทำงานลดลง จากร้อยละ 35 ในปี 2554 เหลือร้อยละ 31 ในปี 2560 ผู้สูงอายุได้รับเบี้ยยังชีพ ในปี 2560 มีจำนวน 8.2 ล้านคน ซึ่งเพิ่มขึ้นมากกว่าจำนวนผู้ได้รับเบี้ยยังชีพ ในปี 2552 กว่า 1.5 เท่า

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า ผู้สูงอายุไทยประสบปัญหาทางเศรษฐกิจอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นผลมาจากการเตรียมความพร้อมทางการเงินที่ไม่เพียงพอและเหมาะสมที่จะเป็นหลักประกันสำหรับ การใช้จ่ายในวัยผู้สูงอายุตั้งแต่ในช่วงวัยทำงานหรือวัยก่อนเกษียณ หากสามารถส่งเสริมให้คนก่อนวัยเกษียณ มีความสามารถเตรียมความพร้อมทางการเงินสำหรับบั้นปลายชีวิตจะทำให้เมื่อเข้าสู่วัยผู้สูงอายุมีความมั่นคง มีคุณภาพชีวิตที่ดี ดำรงชีวิตในวัยผู้สูงอายุอย่างมีความสุข ประกอบกับสถิติผู้สูงอายุของประเทศไทย 77 จังหวัด ของ (Department of Older Persons (2019). จากข้อมูลสถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร สำนักงานบริหารทะเบียน กรมการปกครอง ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2563 พบว่า จังหวัดสิงห์บุรี มีร้อยละผู้สูงอายุมากที่สุด เป็นลำดับที่ 2 จังหวัดชัยนาท มีร้อยละผู้สูงอายุมากที่สุด เป็นลำดับที่ 5 ของประเทศไทย

ด้วยเหตุนี้ สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 7 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนางานด้านวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ให้สอดคล้องกับพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย ตระหนักถึงความสำคัญของการเตรียมความพร้อมทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับคนก่อนวัยเกษียณเพื่อสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ จึงได้ศึกษาวิจัย “รูปแบบที่เหมาะสมในการเตรียมความพร้อมและความเท่าทันทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับคนก่อนวัยเกษียณเพื่อสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ กรณีศึกษาภาคกลางตอนบนและภาคเหนือตอนล่าง” เพื่อศึกษาทัศนคติ รูปแบบ และพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมและเพียงพอในการเตรียมความพร้อม ทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับคนก่อนวัยเกษียณในพื้นที่ภาคกลางตอนบนและภาคเหนือตอนล่างสำหรับการดำรงชีวิตในวัยผู้สูงอายุ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาทัศนคติในการเตรียมความพร้อมทางการเงินของคนวัยก่อนเกษียณในพื้นที่ภาคกลางตอนบน และภาคเหนือตอนล่าง
2. เพื่อศึกษารูปแบบในการเตรียมความพร้อมทางการเงินของคนวัยก่อนเกษียณในพื้นที่ภาคกลางตอนบน และภาคเหนือตอนล่าง
3. เพื่อพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมและเพียงพอในการเตรียมความพร้อมทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับคนก่อนวัยเกษียณในพื้นที่ภาคกลางตอนบนและภาคเหนือตอนล่างสำหรับการดำรงชีวิตในวัยผู้สูงอายุ

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลหลัก

กลุ่มตัวอย่าง ศึกษาในกลุ่มประชากรวัยแรงงานที่มีอายุ 30 – 59 ปี จำนวน 2,700 ตัวอย่าง แบ่งเป็น 6 จังหวัด (จังหวัดนครสวรรค์ อุทัยธานี พิจิตร ลพบุรี สิงห์บุรี และชัยนาท) จังหวัดละ 450 ตัวอย่าง โดยแบ่งช่วงอายุในการศึกษา เป็น 3 กลุ่มช่วงอายุ ช่วงอายุละ 150 ตัวอย่างต่อจังหวัด ประกอบด้วย ช่วงอายุ 30 – 39 ปี ช่วงอายุ 40 – 49 ปี และช่วงอายุ 50 – 59 ปี

ขอบเขตพื้นที่การศึกษา

จังหวัดนครสวรรค์ อุทัยธานี พิจิตร ลพบุรี สิงห์บุรี และชัยนาท

การทบทวนวรรณกรรม และแนวคิด

แนวคิดการเตรียมตัวเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ

1. ความหมายของการเกษียณอายุและเกณฑ์ที่ใช้ในการเกษียณ หรือการเข้าสู่วัยสูงอายุ

การเกษียณอายุการทำงาน หมายถึง การยุติการทำงานทั้งด้วยเกณฑ์อายุตามเงื่อนไขที่หน่วยงานกำหนด สุขภาพของผู้ที่ทำงาน รวมทั้งความพึงพอใจของผู้ที่ทำงาน โดยสามารถจำแนกลักษณะการเกษียณอายุได้ตามรูปแบบของการทำงาน ได้แก่ 1. การปฏิบัติงานในระบบราชการ ซึ่งพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. 2494 (Government Pensions Act, B.E. 2494) แก้ไขเพิ่มเติมในมาตรา 19 ระบุว่า “ข้าราชการซึ่งมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์แล้ว เป็นอันพ้นจากราชการเมื่อสิ้นปีงบประมาณที่อายุ 60 ปีบริบูรณ์นั้น” 2. การทำงานในภาคเอกชน การเข้าสู่วัยสูงอายุเมื่ออายุครบ 55 ปี และมีแนวโน้มว่าจะขยายเป็น 60-65 ปี ซึ่งสองรูปแบบนี้จะมีเกณฑ์อายุเป็นตัวกำหนดเวลาในการเกษียณอายุ ส่วนอีกหนึ่งรูปแบบคือ กลุ่มผู้ทำงานในภาคการเกษตรและกลุ่มแรงงานนอกระบบ กลุ่มนี้ไม่มีเงื่อนไขของอายุเป็นตัวกำหนดระยะเวลาในการเกษียณ หากผู้ทำงานยังมีความพึงพอใจและความพร้อมด้านสุขภาพสามารถที่จะทำงานได้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น กลุ่มเป้าหมายการปฏิบัติงานใน

ระบบราชการ การทำงานในภาคเอกชน ที่มีรายได้ประจำ (เงินเดือน/ค่าตอบแทน) จึงเป็นกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย เนื่องจากมีเกณฑ์เกษียณอายุการทำงานและใช้อายุ 60 ปีขึ้นไปเป็นเกณฑ์อายุของผู้สูงอายุ

ความสำคัญของการเตรียมการเกษียณ หรือการเข้าสู่วัยสูงอายุ

Yodpech, S. (2015). กล่าวว่า การเกษียณ หรือการเข้าสู่วัยสูงอายุนับเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในชีวิตของบุคคล และเงื่อนไขใดเงื่อนไขหนึ่งขององค์กร และผู้ที่ต้องยุติจากงานเนื่องจากภาวะสุขภาพ และความเป็นผู้สูงอายุก่อให้เกิดผลกระทบต่อบุคคลนั้น ๆ ดังต่อไปนี้

1) ทางกาย การหยุดจากการทำงานที่เคยทำอยู่ซึ่งไม่ได้มาจากสาเหตุจากสุขภาพ จะมีการเปลี่ยนแปลงทางกายบ้างก็มักเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจมาก่อน อย่างไรก็ตามอาจมีบางรายที่เผชิญกับปัญหาความเสื่อมของระบบประสาทที่ทำให้วัยต่าง ๆ เปลี่ยนแปลง เช่น หูตึง ตาพร่ามัว กระดูกขางอ และเคลื่อนไหวช้า

2) ทางใจ ผู้ที่ขาดการเตรียมการยุติการทำงานอาจก่อให้เกิดปัญหาการปรับตัว เนื่องจากต้องยุติบทบาทที่เคยปฏิบัติอย่างต่อเนื่องยาวนาน ต้องออกจากตำแหน่งหน้าที่รวมทั้งบทบาททางสังคม จะเกิดปัญหาทางจิตใจอย่างมาก เช่น อาการซึมเศร้า เหงา มองว่าตนเองไร้ค่า หงุดหงิด มีอาการย้ำคิดย้ำทำ ขาดความมั่นใจ เป็นผลทำให้เกิดใจสั่น และมีโรคทางกายตามมาได้ บางรายอาจมีอาการหวาดระแวง ก้าวร้าว ดุจถูก อาการผิดปกติทางจิตจะเกิดมาก หรือน้อยแตกต่างกันไปในแต่ละคน บุคคลผู้ที่สามารถปรับตัวได้ดีอาจไม่มีอาการทางจิตใจเลยก็ได้ บุคคลผู้ปรับตัวไม่ได้เลยจะมีอาการทางจิตใจสูง

3) ทางเศรษฐกิจ หลังจากเกษียณรายได้จะลดลงอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งรายได้จากอาชีพหลักในขณะที่ใช้จ่ายจำเป็น เช่น ค่าอาหาร ค่าสาธารณูปโภค ค่าเครื่องใช้ส่วนตัว ยังต้องจ่ายชำระและหากผู้เกษียณมีภาวะสุขภาพไม่สมบูรณ์หรือมีโรคประจำตัว ทำให้มีค่ารักษาพยาบาลเพิ่มขึ้นอีก และมีแนวโน้มในการใช้จ่ายเพิ่มเมื่อมีอายุมากขึ้น ดังนั้น การวางแผนด้านเศรษฐกิจที่ดีหลังเกษียณจะช่วยลดปัญหาด้านนี้ลงได้ จะต้องเตรียมเงินให้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน และการรักษาสุขภาพของตนเองที่เพิ่มขึ้น ในขณะที่ภาวะเงินเฟ้อได้เพิ่มขึ้นทุกปี ทำให้ค่าของเงินออมไว้มูลค่าลดลง ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่าย การวางแผนเตรียมการเกษียณ หรือการเข้าสู่วัยสูงอายุ และวางแผนด้านการเงินอย่างถูกต้องจะช่วยให้บุคคลมีชีวิตในวัยท้ออย่างมีความสุข

4) ทางสังคม การเปลี่ยนแปลงสถานะทางสังคม ทำให้บทบาททางสังคมที่เคยเป็นอยู่เกิดการเปลี่ยนแปลงขาดการพบปะกับเพื่อนฝูง ทำให้เกิดผลกระทบจิตใจอย่างมาก

สรุป การเกษียณ หรือการเข้าสู่วัยสูงอายุก่อให้เกิดผลกระทบต่อบุคคลผู้เกษียณครอบครัว และสังคมเป็นอย่างมาก ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ เศรษฐกิจ และสังคม แต่หากมีการวางแผน และเตรียมการไว้แต่ต้นจะทำให้

ปัญหาเหล่านี้ลดน้อยลงสรุปการเกษียณ หรือการเข้าสู่วัยสูงอายุก่อให้เกิดผลกระทบต่อบุคคลผู้เกษียณ ครอบครัว และสังคมเป็นอย่างมาก ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ เศรษฐกิจ และสังคม แต่หากมีการวางแผน และเตรียมการไว้แต่ต้นจะทำให้ปัญหาเหล่านี้ลดน้อยลง

แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ (Attitude)

ทัศนคติ (Attitude) เป็นแนวความคิดที่มีความสำคัญมากแนวทางหนึ่ง เป็นคำที่มีความหมายกว้างและยังไม่เป็นที่ตกลงแน่นอน แต่ได้นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายดังนี้

Murphy, G., Murphy, L., & Newcomb, T. (1973), อ้างถึงใน Benchawan, P. (2015) ได้อธิบายว่า ทัศนคติเป็นความโน้มเอียงของจิตใจที่มีต่อประสบการณ์ที่ได้รับ อาจเป็นความพึงพอใจ หรือไม่พึงพอใจ เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย หรือรู้สึกเฉย ๆ ไม่ชอบ ไม่เกลียด

Benchawan, P. (2015). กล่าวว่า ทัศนคติ หมายถึง ความเห็นที่มีอารมณ์หรือความรู้สึกมาประกอบเป็นแนวโน้มอันเป็นความพร้อมที่จะทำให้มีการแสดงออกในการสนับสนุนร่วมมือ หรือต่อต้านสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากคำจำกัดความข้างต้น จึงอาจกล่าวได้ว่า ทัศนคติเป็นผลจากการเรียนรู้ (Learning) และการเปิดรับสิ่งต่าง ๆ ผ่านประสบการณ์ตรง หรือผ่านกระบวนการทางสังคมก่อให้เกิดความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งและมีผลต่อการตอบสนองต่อสิ่งนั้น แสดงออกมาเป็นรูปธรรมโดยการออกความคิดเห็นหรือมติ (Opinion) และการกระทำ (Behavior) โดยพฤติกรรมการตอบสนองจะอยู่ในรูปแบบที่สอดคล้องกับทัศนคติ ซึ่งอาจจะเป็นการสนับสนุนหรือคัดค้านและสามารถเปลี่ยนแปลงได้

Ekakun, T. (2006). กล่าวถึง ทัศนคติ ที่เชื่อมโยงไปถึงพฤติกรรมของบุคคลว่าทัศนคติ หมายถึง

1) ความสลับซับซ้อนของความรู้สึก หรือการมีอคติของบุคคล ในการที่จะสร้างความพร้อมที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามประสบการณ์ของบุคคลนั้นที่ได้รับมา

2) ความโน้มเอียงที่จะมีปฏิกิริยาต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในทางที่ดี หรือต่อต้านสิ่งแวดล้อมที่จะมาถึงทางหนึ่งทางใด

3) ในด้านพฤติกรรม หมายถึง การเตรียมตัว หรือความพร้อมที่จะตอบสนอง

โดยสรุป ทัศนคติ เป็นเรื่องของจิตใจ ความเชื่อ ท่าทีความรู้สึก และความโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อตนเอง ต่อบุคคลอื่น และต่อสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ทัศนคติมีผลให้มีการแสดงพฤติกรรมออกมา จะเห็นได้ว่า ทัศนคติ ประกอบด้วย ความคิดที่มีผลต่ออารมณ์และรู้สึกนั้นออกมา โดยทางพฤติกรรมเชื่อว่าทัศนคติเป็นพลังสำคัญให้คนเราแสดงพฤติกรรม (Benchawan, P. (2015).

ลักษณะสำคัญของทัศนคติ

Kanthanit, J. (1988). กล่าวว่า ลักษณะสำคัญของทัศนคติประกอบไปด้วย

1) ทศนคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ หรือประสบการณ์ของแต่ละคนมิใช่เป็นสิ่งที่ติดต้ามมาแต่กำเนิด
 2) ทศนคติเป็นสภาพทางจิตใจที่มีอิทธิพลต่อการคิดและการกระทำของบุคคลเป็นอันมาก
 3) ทศนคติเป็นสภาพจิตใจที่มีความถาวรพอสมควร ทั้งนี้ เนื่องจากบุคคลแต่ละคนต่างก็ได้รับประสบการณ์ และผ่านการเรียนรู้มามาก อย่างไรก็ตามทศนคติอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้อันเนื่องจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ

ลักษณะสำคัญของทศนคติเป็นความรู้สึกนึกคิดที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ ส่งผลต่อพฤติกรรมที่เป็นไปตามความเชื่อ/ทศนคติของตนเอง และทศนคติสามารถเปลี่ยนแปลงได้ขึ้นอยู่กับความมั่นคงทางจิตใจของบุคคลนั้นๆ หรือได้รับผลกระทบจากสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ มากเพียงพอที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความคิดความเชื่อจากที่ตนเองเคยมี

องค์ประกอบของทศนคติ

Zimbardo, P. G., & Ebbesen, E. B. (1970)., อ้างถึงใน Benchawan, P. (2015). สามารถแยกองค์ประกอบของทศนคติ ได้ 3 ประการคือ

1. องค์ประกอบด้านความรู้ (The Cognitive Component) คือ ส่วนที่เป็นความเชื่อของบุคคลที่เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ทั่วไปทั้งที่ชอบและไม่ชอบ หากบุคคลมีความรู้หรือคิดว่าสิ่งใดดี มักจะมีทศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้น แต่หากมีความรู้มาก่อนว่าสิ่งใดไม่ดีก็จะมีทศนคติที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้น

2. องค์ประกอบด้านความรู้สึก (The Affective Component) คือ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่างๆ ซึ่งมีผลแตกต่างกันไปตามบุคลิกภาพของคนนั้นเป็นลักษณะที่เป็นค่านิยมของแต่ละบุคคล

3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (The Behavioral Component) คือ การแสดงออกของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งหรือบุคคลหนึ่ง ซึ่งเป็นผลมาจากองค์ประกอบด้านความรู้ ความคิดและความรู้สึก

จะเห็นได้ว่า การที่บุคคลมีทศนคติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดต่างกัน ก็เนื่องมาจากบุคคลมีความเข้าใจ มีความรู้สึก หรือมีแนวความคิดแตกต่างกันนั่นเอง ส่วนประกอบทางด้านความคิดหรือความรู้ ความเข้าใจจึงนับได้ว่าเป็นส่วนประกอบขั้นพื้นฐาน ของทศนคติและส่วนประกอบนี้จะเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับความรู้สึกของบุคคลอาจออกมาในรูปแบบแตกต่างกัน ทั้งในทางบวกและทางลบ ซึ่งขึ้นอยู่กับประสบการณ์และการเรียนรู้

ประเภทของทศนคติ

Kanthanit, J. (1988). บุคคลสามารถแสดงทศนคติออกได้ 3 ประเภทด้วยกัน คือ

1) ทศนคติทางเชิงบวกเป็นทศนคติที่ชักนำให้บุคคลแสดงออกมีความรู้สึก หรืออารมณ์จากสภาพจิตใจได้ตอบในด้านดีต่อบุคคลอื่น หรือเรื่องราวใดเรื่องราวหนึ่ง รวมทั้งหน่วยงานองค์กร สถาบันและการดำเนินกิจการ

ขององค์กรอื่น ๆ เช่น กลุ่มชาวเกษตรกร ย่อมมีทัศนคติทางบวก หรือมีความรู้สึกที่ดีต่อสหกรณ์การเกษตรและให้ความสนับสนุนร่วมมือด้วยการเข้าเป็นสมาชิกและร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ อยู่เสมอ เป็นต้น

2) ทัศนคติทางลบหรือไม่ดี หรือทัศนคติที่สร้างความรู้สึกเป็นไปในทางเสื่อมเสียไม่ได้รับความเชื่อถือหรือไว้วางใจ อาจมีความเคลือบแคลงระแวงสงสัย รวมทั้งเกลียดชังต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เรื่องราว หรือปัญหาใดปัญหาหนึ่ง หรือหน่วยงานองค์กร สถาบันและการดำเนินกิจการขององค์กรและอื่น ๆ เช่น พนักงานเจ้าหน้าที่บางคนอาจมีทัศนคติเชิงลบต่อบริษัทก่อให้เกิดอคติขึ้นในจิตใจของเขาหรือเธอจนพยายามประพุดติและปฏิบัติต่อต้านกฎระเบียบของบริษัทอยู่เสมอ

3) ทัศนคติที่บุคคลไม่แสดงความคิดเห็นในเรื่องราว หรือปัญหาใดปัญหาหนึ่ง หรือต่อบุคคล หน่วยงาน สถาบัน องค์กรและอื่น ๆ โดยสิ้นเชิง เช่น นักศึกษาบางคนอาจมีทัศนคตินิ่งเฉยอย่างไม่มีความคิดเห็นต่อปัญหาโต้เถียงเรื่องกฎระเบียบว่าด้วยรูปแบบของนักศึกษา

ทัศนคติทั้ง 3 ประเภทนี้ บุคคลหนึ่งอาจจะมีเพียงประการเดียว หรือหลายประการก็ได้ขึ้นอยู่กับความมั่นคงในความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ หรือค่านิยมอื่นๆ ที่มีต่อบุคคล สิ่งของ การกระทำ หรือสถานการณ์ และส่งผลต่อพฤติกรรมให้เป็นไปตามทัศนคติในเรื่องนั้น ๆ

การเกิดทัศนคติ

Suwan, P. (2000). กล่าวถึงการเกิดทัศนคติว่า ทัศนคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้จากแหล่งทัศนคติต่าง ๆ ที่มีอยู่มากมายและแหล่งที่ทำให้คนเกิดทัศนคติที่สำคัญ คือ

1) ประสบการณ์เฉพาะอย่าง เมื่อบุคคลมีประสบการณ์เฉพาะอย่างต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดในทางที่ดีหรือไม่ดีจะทำให้ผู้นั้นเกิดทัศนคติต่อสิ่งนั้นไปในทางที่ดีหรือไม่ดี จะทำให้เกิดทัศนคติต่อสิ่งนั้นไปในทิศทางที่บุคคลนั้นเคยมีประสบการณ์มาก่อน

2) การติดต่อสื่อสารจากบุคคลอื่น จะทำให้เกิดทัศนคติจากการรับรู้ข่าวสารต่าง ๆ จากผู้อื่นได้ เช่น เด็กที่ได้รับการสั่งสอนจากผู้ใหญ่จะเกิดทัศนคติต่อการกระทำต่างๆ ตามที่เคยรับรู้มา

3) สิ่งที่เป็นแบบอย่าง การเลียนแบบผู้อื่นทำให้เกิดทัศนคติขึ้นได้ เช่น เด็กที่เคารพเชื่อฟังพ่อแม่จะเลียนแบบการแสดงท่าชอบ หรือไม่ชอบต่อสิ่งหนึ่งตามไปด้วย

4) ความเกี่ยวข้องกับสถาบัน ทัศนคติหลายอย่างของบุคคลเกิดขึ้นเนื่องจากความเกี่ยวข้องกับสถาบัน เช่น ครอบครัว โรงเรียน หรือหน่วยงาน เป็นต้น

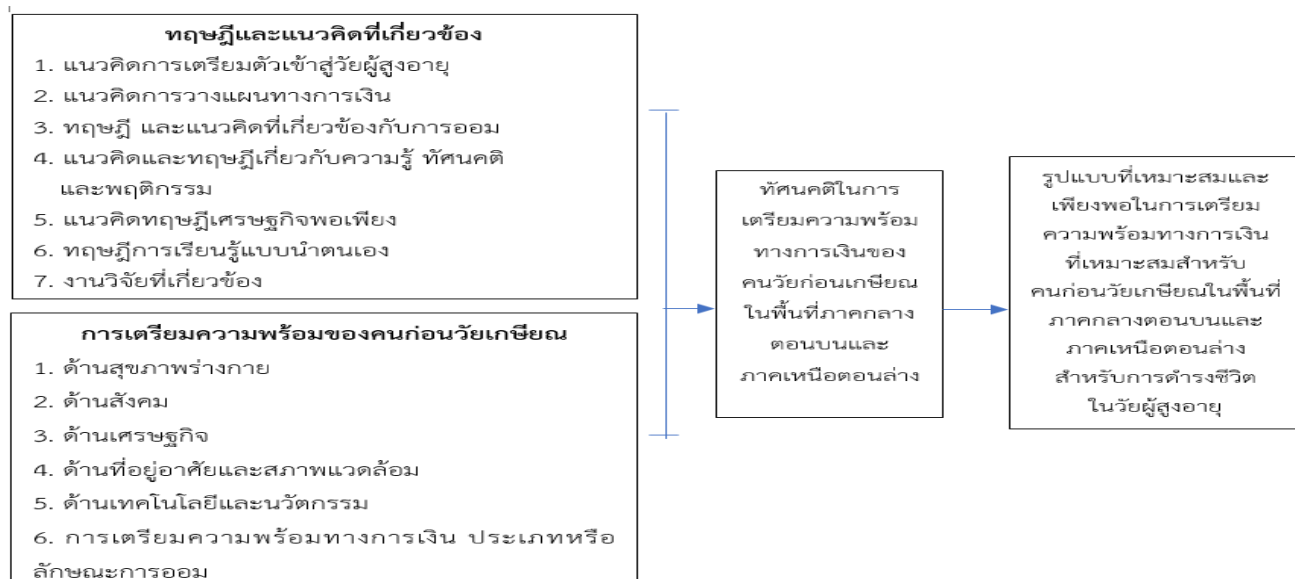
ทัศนคติของแต่ละบุคคลมีที่มาจากประสบการณ์ การเรียนรู้ และข้อมูลที่ได้รับ ทั้งจากประสบการณ์ตรง การอบรมสั่งสอน การเห็นแบบอย่างจากสภาพแวดล้อมรอบตัว รวมทั้งข้อมูลข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ ที่ได้รับ ซึ่งส่งผลต่อมุมมอง ความคิด ทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ

การเปลี่ยนแปลงทัศนคติขึ้นอยู่กับความรู้ คือ ถ้ามีความรู้ ความเข้าใจดี ทัศนคติก็จะเปลี่ยนแปลง และเมื่อทัศนคติเปลี่ยนแปลงแล้ว ก็จะมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทั้ง 3 อย่างนี้ มีความเชื่อมโยงต่อกัน ฉะนั้น ในการที่จะให้มีการยอมรับหรือปฏิเสธในสิ่งใดต้องพยายามเปลี่ยนทัศนคติเสียก่อน โดยให้ความรู้ (Zimbardo, P. G., & Ebbesen, E. B. (1970), อ้างถึงใน Benchawan, P. (2015). ทัศนคติของบุคคลสามารถถูกทำให้เปลี่ยนแปลงได้หลายวิธี อาจจะโดยวิธีที่บุคคลได้รับข่าวสารต่าง ๆ ซึ่งข่าวสารนี้ อาจจะมาจากบุคคลอื่น หรือมาจากอุปกรณ์สื่อมวลชนต่างๆ ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงส่วนประกอบของทัศนคติด้านความรู้หรือการรับรู้ (Cognitive component) เป็นที่เชื่อกันว่า ถ้าส่วนประกอบส่วนใดส่วนหนึ่งเปลี่ยนแปลงส่วนประกอบด้านอื่นจะมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงด้วยเช่นกัน เช่น ถ้าส่วนประกอบของทัศนคติด้านความรู้เปลี่ยนแปลงก็จะมีแนวโน้มทำให้ส่วนประกอบทางด้านอารมณ์ (affective component) และส่วนประกอบด้านการปฏิบัติ (behavioral component) เปลี่ยนแปลงด้วย

โดยสรุป คณะผู้วิจัยเชื่อว่าทัศนคติสามารถทำนายถึงพฤติกรรมได้ โดยการวัดทัศนคติ ควรวัดทัศนคติต่อพฤติกรรมที่จะแสดงต่อสิ่งนั้น เมื่อมีการวัดที่ตรงจุดทัศนคติก็จะสามารถทำนายพฤติกรรมหรือการกระทำได้ ทัศนคติ ในที่นี้ คือ ความคิด ความรู้สึก และความเชื่อที่เกี่ยวกับประโยชน์การออมที่มีต่อบุคคล ต่อการนำเงินไปลงทุน และการเกิดประโยชน์ต่อการเตรียมความพร้อมทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับคนก่อนวัยเกษียณการวัดทัศนคติเกี่ยวกับการออม ในการศึกษาครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้สร้างคำถามเพื่อใช้วัดทัศนคติเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมทางการเงิน ประเพณีหรือลักษณะการออม โดยกำหนดระดับความคิดเห็นด้วยแบบมาตราโลเคิร์ต (Likert Scale) 5 ระดับ คือ ความพร้อมมากที่สุด ความพร้อมมาก ความพร้อมปานกลาง ความพร้อมน้อย และไม่มีความพร้อม

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลหลัก

กลุ่มตัวอย่าง ศึกษาในกลุ่มประชากรวัยแรงงานที่มีอายุ 30 – 59 ปี จำนวน 2,700 ตัวอย่าง แบ่งเป็น 6 จังหวัด (จังหวัดนครสวรรค์ อุทัยธานี พิจิตร ลพบุรี สิงห์บุรี และชัยนาท) จังหวัดละ 450 ตัวอย่าง โดยแบ่งช่วงอายุในการศึกษา เป็น 3 กลุ่มช่วงอายุ ช่วงอายุละ 150 ตัวอย่างต่อจังหวัด ประกอบด้วย ช่วงอายุ 30 – 39 ปี ช่วงอายุ 40 – 49 ปี และช่วงอายุ 50 – 59 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบเลือกตอบข้อความ (Checklist) และแบบเลือกตอบข้อความตามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบบสอบถามชุดนี้ เก็บข้อมูลการออมของคนก่อนวัยเกษียณ เพื่อสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับ การเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามตามลำดับ ดังนี้

1) การหาความเที่ยงตรงของเครื่องมือ (Validity) โดยนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม ซึ่งผลของการตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามมีค่าเท่ากับ 0.865

2) การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทำการทดสอบจำนวน 30 ชุด กับกลุ่มตัวอย่างประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียงก่อนช่วงเวลาเก็บรวบรวมข้อมูลจริง โดยใช้โปรแกรม

สำเร็จรูปทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม จากสูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.882

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่การปกครองของ จังหวัดชัยนาท จังหวัดอุทัยธานี จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดพิจิตร จังหวัดลพบุรี จังหวัดสิงห์บุรีระหว่างปี 2564 และรวบรวมแบบสอบถามจนครบจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ (Qualitative Research)

เมื่อผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามจากแบบสอบถามแล้ว จึงนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามทั้งหมดจากกลุ่มตัวอย่างมาทำการวิเคราะห์และประมวลผล ดังนี้

1) การตรวจสอบข้อมูล (Editing) ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและความสมบูรณ์ของคำตอบของแบบสอบถามทั้งหมด และคัดเอาเฉพาะแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์เท่านั้น

2) การลงรหัส (Coding) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์มาลงรหัสตามที่กำหนดไว้

3) การประมวลผลข้อมูล (Data Processing) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ทำการลงรหัสเรียบร้อยแล้วมาบันทึกลงในเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการประมวลผลข้อมูล และใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย ประกอบด้วย

3.1) การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ดังนี้

3.1.1) นำข้อมูลในแบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มาวิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

3.1.2) นำข้อมูลในแบบสอบถามตอนที่ 2 ข้อมูลทัศนคติในการเตรียมความพร้อมทางการเงินของคนวัยเกษียณอายุ มาวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.1.3) นำข้อมูลในแบบสอบถามตอนที่ 3 ความต้องการและความเพียงพอในการสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ มาวิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean)

3.2) การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

3.2.1) สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างตัวแปร 2 กลุ่ม โดยใช้ t-test แบบ Independent Sample (Srisat, B. (2002).

3.2.2) สถิติที่ใช้ในการสมมติฐานเกี่ยวกับความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ระหว่างตัวแปร 3 กลุ่มขึ้นไป โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว โดยใช้ F-test (One-Way Analysis of Variance) และกรณีพบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยแบบรายคู่โดยวิธีของ Scheffe (Srisat, B. (2002).

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนของรูปแบบที่เหมาะสมในการเตรียมความพร้อมและความเท่าทันทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับคนก่อนวัยเกษียณ เพื่อสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับการเข้าสู่ผู้สูงอายุกรณีศึกษาภาคกลางตอนบนและภาคเหนือตอนล่าง วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำข้อมูลมาจำแนกระดับความคิดเห็นในการแปลความหมายเป็นช่วงคะแนน 5 ระดับ (Srisat, B. (2002).

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) การวิจัยนี้ จากการอภิปรายกลุ่มย่อย ประกอบไปด้วย

1) ภาครัฐ ประกอบไปด้วย หน่วยงานกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในจังหวัด ประกันสังคม แรงงานจังหวัด ท้องถิ่นจังหวัด ปกครองจังหวัด สาธารณสุข องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อบต. เทศบาล อบจ.) และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รวมจำนวนทั้งสิ้น 33 ท่าน

2) ภาคเอกชน มูลนิธิที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุ ชมรมผู้สูงอายุ โรงเรียนผู้สูงอายุ กองทุนสวัสดิการชุมชน หน่วยงานที่ดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคม (CSR) องค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) และเครือข่ายภาคประชาชน 34 ท่าน

ทั้งนี้ เกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลมาเป็นกลุ่มตัวอย่างนั้น ไม่ได้กำหนดจากหลักความน่าจะเป็น เป็นการคัดเลือกโดยเฉพาะเจาะจง คือ การคัดเลือกโดยกลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการวิจัย คัดเลือกจากคุณสมบัติที่เป็นเป้าหมายของงานวิจัย ซึ่งผู้วิจัยเลือกแนวทางการคัดเลือก ตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้ในคำถามนำวิจัย ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการออมของคนก่อนวัยเกษียณ เพื่อสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับการเข้าสู่ผู้สูงอายุ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบบันทึกข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของข้อความสำคัญและข้อมูลสถิติเกี่ยวกับสถานภาพและการกระจายตัวแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรม ประเพณีศิลปวัฒนธรรม รวมทั้งข้อมูลสถิติที่เกี่ยวข้องกับการออมของคนก่อนวัยเกษียณ เพื่อสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับการเข้าสู่ผู้สูงอายุ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อเก็บข้อมูลแนวทางการ

จัดการสำหรับคนก่อนวัยเกษียณ เพื่อสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ ผู้แทนภาคเอกชน และผู้แทนภาคประชาชน

การสัมภาษณ์แบบมีจุดความสนใจเฉพาะ (Focus Interview) เพื่อใช้กับกลุ่มตัวอย่างของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสำหรับการออมของคนก่อนวัยเกษียณ เพื่อสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ โดยในประเด็นของการสัมภาษณ์นั้น จะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็น ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ การจัดการมีส่วนร่วมของชุมชนให้มีความยั่งยืน ซึ่งการสัมภาษณ์ในครั้งนี้ ลักษณะคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended Questions) เป็นคำถามที่มุ่งหวังให้ผู้ตอบมีอิสระในการตอบคำถาม โดยทางผู้วิจัยจะมีการตั้งประเด็นคำถามไว้ล่วงหน้า เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้ตอบคำถามตรงประเด็นกับหัวข้อที่ทำการศึกษา เพื่อจะได้ข้อมูลที่สมบูรณ์

ทั้งนี้ ผู้วิจัยมีการบันทึกข้อมูลในการสัมภาษณ์นั้น โดยการบันทึกเทปคำสัมภาษณ์ พร้อมกับการจดบันทึกลักษณะภาษาท่าทางของผู้ให้ข้อมูล เพื่อช่วยอ้างอิงตีความ และได้ถอดเทปการสนทนาอย่างละเอียด เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์ ตรวจสอบ และยืนยันข้อมูลอย่างเป็นระบบ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการสืบค้นรวบรวมและจัดบันทึกรายการข้อมูลที่เป็นข้อข้อความสาระสำคัญและข้อมูลสถิติที่เกี่ยวข้องลงในแบบบันทึกข้อมูล ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มต่างๆ ตามประเด็นหลักที่กำหนดไว้ การตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูลโดยการตรวจสอบแบบสามเส้า

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารโดยการสกัดเฉพาะสาระสำคัญและข้อมูลสถิติที่เกี่ยวข้อง และนำมาประมวลสรุปพร้อมทั้งนำเสนอในลักษณะข้อความตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ในประเด็นเกี่ยวข้องสำหรับการออมของคนก่อนวัยเกษียณ เพื่อสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงอุปมาน (Inductive Method) โดยการสรุปข้อความจากข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกซึ่งมีความสัมพันธ์สอดคล้องไปในลักษณะเดียวกันและรวมถึงลักษณะที่แตกต่างกันเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ในประเด็นที่ศึกษา

หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการออมของ คนก่อนวัยเกษียณ เพื่อสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ ผู้วิจัยจะนำคำตอบที่ได้มาสรุปผลเป็นประเด็นเชิงเนื้อหาในภาพรวม โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามข้อคำถามในแต่ละตอนของแบบสอบถามเชิงลึก ซึ่งครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ ขอบเขตของเนื้อหาการวิจัย ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ข้อมูลสำหรับคนก่อนวัยเกษียณ เพื่อสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุเนื่องจาก ผู้วิจัยเลือกใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ จึงใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นสองแบบ คือ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการสังเกต (Observation) เป็นการเข้าไปศึกษาพฤติกรรมของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล โดยการเฝ้าดูปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างมีระเบียบวิธี (Chantawanich, S. (2005). อาจมีหรือไม่มีการซักถามก็ได้ แต่ส่วนใหญ่จะทำคู่กับการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ ผู้วิจัยควรบันทึกข้อมูลโดยทันที เพื่อให้การเก็บข้อมูลเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และเป็นหลักฐานช่วยเตือนให้สามารถระลึกเรื่องราวต่าง ๆ ที่ช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลได้ในภายหลังอีกด้วย (Chuto, N. (2005) การสังเกตในงานวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา เป็นการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) บางครั้งเรียกว่า การสังเกตภาคสนาม (Field Observation) หรือการสังเกตเชิงคุณภาพ (Qualitative Observation) เป็นการสังเกตที่ผู้วิจัยเข้าไปฝังตัวใช้ชีวิตร่วมกับกลุ่มคนที่ถูกศึกษา มีการทำกิจกรรมด้วยกัน จนผู้ถูกศึกษายอมรับว่ามีสถานภาพเช่นเดียวกัน หรือรู้สึกว่าเป็นเรื่องธรรมดาที่มีผู้วิจัยเข้ามาอาศัยอยู่ในสังคมด้วยในแง่ของระเบียบวิธีจะประกอบด้วยกระบวนการ 3 ขั้น คือ

- 1) การสังเกตที่ไม่ติดกรอบเกณฑ์มากนัก เกิดจากการดู เก็บ จด จำ
- 2) การซักถาม ถ้ามีบางสิ่งที่ไม่เข้าใจจากการสังเกต สามารถใช้วิธีการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ และหลังจากนั้นจึง
- 3) จัดบันทึกข้อมูลเพื่อสะท้อนประสบการณ์ที่ได้จากสนาม (Chuto, N. (2005); Chantawanich, S. (2005). เมื่อผู้วิจัยได้ข้อมูลมาแล้วได้เลือกเฟ้นหาจุดที่น่าสนใจ เพื่อทำให้เป็นข้อมูลที่เข้าใจง่ายสรุปย่อ ลงรหัส จัดแบ่งเป็นกลุ่ม ปรับลดหรือหาข้อมูลเพิ่มเติมจนได้ข้อสรุป และสามารถพิสูจน์บทสรุปจนเป็นที่น่าพอใจ จากนั้นจึงนำข้อมูลมาแสดง โดยการพรรณนาแล้วจึงสังเคราะห์ข้อสรุปย่อย ๆ ในช่วงแรกๆ เข้าเป็นข้อสรุปรวมในบทสรุป และตรวจสอบยืนยันเป็นผลสรุปการวิจัยในช่วงสุดท้าย และเพื่อให้แน่ใจว่าบทสรุปมีความน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยวิเคราะห์ ตรวจสอบอีกครั้งในขณะที่เขียนรายงานกับข้อมูลสนาม เพื่อยืนยันผลสรุปวิจัยด้วยการตรวจสอบสามเส้า (Chantawanich, S. (2005). ได้แก่ (1) การตรวจสอบจากแหล่งที่มาของข้อมูล (2) ผู้สอบสวนโดยผู้เชี่ยวชาญที่แตกต่างกัน และ (3) ตรวจสอบจากมุมมองจากหลายทฤษฎี

ผลการวิจัย

สรุปข้อมูลเชิงปริมาณ

ภาพรวมของทัศนคติในการเตรียมความพร้อมและความเท่าทันทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับคนก่อนวัยเกษียณ ในพื้นที่ภาคกลางตอนบนและภาคเหนือตอนล่าง เรียงลำดับดังนี้ ในด้านความพร้อมด้านสุขภาพร่างกาย

$\bar{X} = 3.53$, S.D. = 1.091 ความพร้อมมาก,การเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม $\bar{X} = 3.51$, S.D. = 1.089 ความพร้อมมาก,การเตรียมความพร้อมด้านสังคม $\bar{X} = 3.44$, S.D. = 1.017 ความพร้อมปานกลาง, การเตรียมความพร้อมทางการเงิน $\bar{X} = 3.41$, S.D. = 1.145 ความพร้อมปานกลาง,การเตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจ $\bar{X} = 2.95$, S.D. = 1.296 ความพร้อมปานกลาง, การเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม $\bar{X} = 2.84$, S.D. = 1.332 ความพร้อมปานกลาง และประเพณีหรือลักษณะการออม $\bar{X} = 2.41$, S.D. = 1.682 ความพร้อมน้อยตามลำดับ ภาพรวมของความพร้อมด้านสุขภาพร่างกาย $\bar{X} = 3.53$, S.D. = 1.091 ความพร้อมมาก ภาพรวมของการเตรียมความพร้อมด้านสังคมเขตชุมชนเมือง $\bar{X} = 3.68$, S.D.=1.000 ความพร้อมมากภาพรวมของการเตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจ เขตชุมชนเมือง $\bar{X} = 3.50$, S.D. = 0.993 ความพร้อมปานกลาง การเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม เขตชุมชนเมือง ภาพรวม $\bar{X} = 3.62$, S.D.= 1.030 ความพร้อมมากภาพรวมของการเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม ภาพรวม $\bar{X} = 2.84$, S.D.=1.332ความพร้อมปานกลาง ภาพรวมของการเตรียมความพร้อมทางการเงิน $\bar{X} = 3.41$, S.D. = 1.145 ความพร้อมปานกลาง ภาพรวมประเพณีหรือลักษณะการออม $\bar{X} = 2.41$, S.D.=1.682 ความพร้อมน้อย ภาพรวมของการเตรียมความพร้อมด้านสังคม เขตชุมชนชนบท $\bar{X} = 3.20$, S.D. = 1.663 ความพร้อมปานกลาง ภาพรวมของการเตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจ เขตชุมชนชนบท $\bar{X} = 2.40$, S.D.= 1.596 ความพร้อมน้อย ภาพรวมของการเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมเขตชุมชนชนบท $\bar{X} = 3.44$, S.D. = 1.148 ความพร้อมปานกลาง

สรุปข้อมูลเชิงคุณภาพ

ข้อมูลจากการอภิปรายกลุ่มย่อย โดยดำเนินการอภิปรายกลุ่มย่อย จำนวน 2 ครั้ง

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2564 กลุ่มเป้าหมาย ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง ประกอบด้วย จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดอุทัยธานี และจังหวัดพิจิตร จำนวน 33 ท่าน

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 7 มกราคม 2565 กลุ่มเป้าหมาย ในพื้นที่ภาคกลางตอนบน ประกอบด้วย จังหวัดลพบุรี จังหวัดสิงห์บุรี และจังหวัดชัยนาท จำนวน 34 ท่าน

1. ท่านคิดว่าคนก่อนวัยเกษียณ ควรมีการเตรียมความพร้อมการเงินหรือไม่ และเพราะอะไรจึงเป็นเช่นนั้น (วัตถุประสงค์การออม และวิธีการจัดการเงิน ความรู้ แนวทางการจัดการการเงิน)

สรุป การเตรียมความพร้อมการเงิน เมื่อเกษียณอายุไปแล้ว ต้องสูญเสียรายได้หลัก ได้แก่ เงินเดือน เงินค่าตอบแทน หรือเงินประจำตำแหน่ง หรืออื่นๆ จึงจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และการเงิน เพื่อรองรับการดำรงชีพหลังเกษียณ สามารถดูแลครอบครัว และรักษามาตรฐานการดำรงชีพไม่ให้ต่ำ

ไปกว่าเดิม ถ้ามีการเตรียมความพร้อม มีการวางแผน ในการใช้เงินหลังเกษียณที่ดีจะทำให้เราไม่ต้องเหนื่อยกับการทำงานในช่วงอายุที่มากขึ้น ดังนั้น ควรเตรียมสะสมเงินเพื่อสำรองไว้ใช้ยามจำเป็น ได้แก่ เจ็บป่วยฉุกเฉิน หรือเมื่อมีปัญหาทางเศรษฐกิจจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องมีการเตรียมความพร้อมด้านการเงินก่อนวัยเกษียณ

โดยมีการตั้งวัตถุประสงค์ในการออมเงิน ศึกษาหาความรู้ วิธีการ ช่องทาง และรูปแบบการออมเงินในประเภทต่างๆ ที่น่าสนใจ จากสื่อหรือช่องทางการรับรู้ข้อมูลในการออม หรือปรึกษาจากผู้มีประสบการณ์ในการวางแผนการใช้จ่ายเงินที่ประสบความสำเร็จ และนำมาวางแผนการใช้จ่าย บริหารจัดการเงินให้ไปสู่วัตถุประสงค์การออม ที่เหมาะสมกับรายได้และค่าใช้จ่ายของตนเองและครอบครัว

2. ท่านคิดว่าปัญหาหรืออุปสรรคการเตรียมความพร้อมทางการเงินของคนก่อนวัยเกษียณคืออะไร เพราะอะไรจึงเป็นเช่นนั้น (ช่องทางในการออมเงิน ท่านออมเงินอย่างไร และมีการบริหารจัดการการเงินอย่างไรให้ไปสู่วัตถุประสงค์การออม)

สรุป ปัญหาส่วนใหญ่อาจเกิดจากระหว่างทำงานบางท่านมีหนี้สินเป็นจำนวนมากและไม่สามารถชำระหนี้สินต่างๆ ได้ ก่อนออกจากงาน มอบแบ่งปันให้คนที่รักจนหมด ท่องเที่ยว ใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย จนเงินหมดไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดความเดือนร้อนในการดำรงชีวิต ไม่มีการวางแผนทางการเงิน และ ขาดการนำความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของ ร.9 ไปใช้เป็นแนวทางในการ ดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นสิ่งที่คนก่อนวัยเกษียณควรมีความรู้

3. ท่านคิดว่าควรส่งเสริมการเตรียมความพร้อมด้านการเงินเพื่อเป็นการสร้างหลักประกันให้กับผู้สูงอายุ

สรุป ความพร้อมทางการเงินนั้น เป็นเรื่องสำคัญอย่างมากเรื่องหนึ่งที่จะต้องมีการเตรียมการไว้ล่วงหน้าก่อนที่จะเกษียณอายุ แต่คนส่วนใหญ่ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับเรื่องการเตรียมความพร้อมทางการเงิน ควรจะต้องเตรียมตั้งแต่เริ่มทำงาน จัดทำบัญชีครัวเรือน และศึกษาช่องทางการออมในรูปแบบต่างๆ เก็บออมหรือลงทุนในด้านต่างๆ เพื่อเป็นการสร้างหลักประกันเมื่อเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ

4. ท่านคิดว่ารูปแบบที่เหมาะสมในการเตรียมความพร้อมและความเท่าทันทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับคนก่อนวัยเกษียณ เพื่อสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ ควรประกอบด้วย 1) ด้านสุขภาพร่างกาย 2) ด้านสังคม 3) ด้านเศรษฐกิจ 4) ด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม 5) ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม 6) การเตรียมความพร้อมทางการเงิน อย่างไร

สรุป คนก่อนเกษียณอายุควรมีการวางแผนการดำเนินชีวิตเมื่อเกษียณอายุว่าจะดำรงชีวิตหรือต้องการใช้ชีวิตแบบใด มีแผนที่ต้องทำอะไรบ้าง หรือมีอาชีพเสริมอะไร อย่างน้อยในแต่ละเดือนควรมีรายได้เพียงพอกับความเป็นอยู่ขั้นพื้นฐานในชีวิตประจำวัน ดังนั้น รูปแบบที่เหมาะสมในการเตรียมความพร้อมและความเท่าทันทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับคนก่อนเกษียณ เพื่อเสริมสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ คือ มีวัตถุประสงค์การออมเพื่อครอบครัว, เพื่อลูกหลาน ผู้ออมส่วนใหญ่คิดถึงลูกหลานเป็นส่วนหลัก เพื่อเลี้ยงดูดูแลเขา

ให้เติบโตเพื่อฝากบั้นปลายของชีวิตตัวเองไว้ ทั้งหมด คือความอบอุ่นในครอบครัว ความสุข ในบ้าน การพูดคุย สื่อสารมีความสัมพันธ์ การเป็นเพื่อนที่ดีกับลูกหลาน ถึงแม้จะมีเรื่องขัดใจ ไม่เป็นที่น่าพอใจตามสถานการณ์ต่าง ๆ บ้างก็ตาม แต่ต้องถือว่าเป็นพื้นฐานที่มั่นคง การวางแผนอนาคตของลูกแบบมีส่วนร่วมจะเป็นไปอย่างอัตโนมัติ ในฐานะผู้ปกครองไม่ว่าจะเป็น พ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย หรือลูกป้า น้าอา จะมีความสุขมากที่เห็นลูกหลานมีพื้นฐานเติบโตอย่างมั่นคงแข็งแรงเต็มไปด้วยความมั่นใจ และศักยภาพที่สมบูรณ์พร้อมที่จะเดินไปตามเส้นทางชีวิตของเขาใน อนาคตที่คุณและเขาช่วยกันวางแผนออกแบบร่วมกัน

สรุป อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ

สรุป

องค์ประกอบในการเตรียมความพร้อมๆ ประกอบด้วย ความพร้อมด้านสุขภาพร่างกาย การเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม การเตรียมความพร้อมด้านสังคม การเตรียมความพร้อมทางการเงิน การเตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจ การเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม ด้านของประ เภทหรือลักษณะการออม การสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุมีการประเมินทักษะ ปรับวิธีการออมให้ เข้ากับความต้องการของผู้ออม โดยยึดหลัก 3 ข้อ คือ การพอประมาณรู้รายรับรายจ่าย ใช้แบบพอประมาณ แต่ มี เหตุผล รู้ว่ารายจ่ายใดจำเป็นไม่จำเป็น และเมื่อเหลือจากใช้จ่ายก็เก็บออม นั่นคือภูมิคุ้มกัน โดยสามารถนำไปปรับ ใช้ได้กับทุกคนในทุกๆ ช่วงอายุ จนครบวงจรชีวิต นำไปสู่การที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีมีสุขภาพที่ดี และมีศักดิ์ศรีในการ ดำรงชีวิต

อภิปราย

1. ทิศนคติในการเตรียมความพร้อมทางการเงินของคนวัยก่อนเกษียณในพื้นที่ภาคกลางตอนบนและ ภาคเหนือตอนล่าง พบว่าภาพรวมของทิศนคติในการเตรียมความพร้อมและความเท่าทันทางการเงินที่เหมาะสม สำหรับคนก่อนวัยเกษียณ ในพื้นที่ภาคกลางตอนบนและภาคเหนือตอนล่าง เรียงลำดับดังนี้ ในด้านความพร้อม ด้านสุขภาพร่างกาย ความพร้อมมาก การเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม ความพร้อมมาก, การเตรียมความพร้อมด้านสังคมความพร้อมปานกลาง, การเตรียมความพร้อมทางความพร้อมปานกลาง, การ เตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจความพร้อมปานกลาง, การเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยีและ ความพร้อมปาน กลาง และประเภทหรือลักษณะการออมความพร้อมน้อย ตามลำดับไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Suwanna, T. (2021). ที่ศึกษาเรื่องการเตรียมความพร้อมทางการเงินเพื่อวัยเกษียณของแรงงานนอกระบบในเขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ไม่เคยวางแผนทางการเงินเพื่อวัยเกษียณไม่ทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายประจำวัน และมีพฤติกรรมในการออมเงินเมื่อมีเงินเหลือหลังหักค่าใช้จ่ายเท่านั้นสำหรับกลุ่มแรงงานนอกระบบที่มีการเตรียม ความพร้อมทางการเงินเพื่อวัยเกษียณ

2. รูปแบบในการเตรียมความพร้อมทางการเงินของคนวัยก่อนเกษียณในพื้นที่ภาคกลางตอนบนและภาคเหนือตอนล่าง พบว่าแนวคิดทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงที่ประกอบไปด้วยความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่ดี นำมาผนวกกับทฤษฎีการนำตนเองในด้านการออม ซึ่งประกอบไปด้วย 1) การประเมินวัตถุประสงค์ในการออม ผู้ที่อยู่ในวัยก่อนเกษียณต้องประเมินวัตถุประสงค์ของตนเอง 2) ประเมินทักษะและความรู้ในการออมของตนเอง 3) การวางแผนในการออม 4) การติดตามประเมินความก้าวหน้าในการออม 5) ปรับปรุงยุทธศาสตร์ในการออม จะส่งผลให้ผู้ออมมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีสุขภาพอนามัยแข็งแรง และอยู่อย่างมีศักดิ์ศรีในสังคม

3. พัฒนารูปแบบที่เหมาะสมและเพียงพอในการเตรียมความพร้อมทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับคนก่อนวัยเกษียณในพื้นที่ภาคกลางตอนบนและภาคเหนือตอนล่างสำหรับการดำรงชีวิตในวัยผู้สูงอายุ พบว่าคนก่อนวัยเกษียณอายุควรมีการวางแผนการดำเนินชีวิตเมื่อเกษียณอายุว่าจะดำรงชีวิตหรือต้องการใช้ชีวิตแบบใด มีแผนที่ต้องทำอะไรบ้าง หรือมีอาชีพเสริมอะไร อย่างน้อยในแต่ละเดือนควรมีรายได้เพียงพอกับความเป็นอยู่ขั้นพื้นฐานในชีวิตประจำวัน ดังนั้น รูปแบบที่เหมาะสมในการเตรียมความพร้อมและความเท่าทันทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับคนก่อนวัยเกษียณ เพื่อเสริมสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ คือ มีวัตถุประสงค์การออมเพื่อครอบครัว, เพื่อลูกหลาน ผู้ออมส่วนใหญ่คิดถึงลูกหลานเป็นส่วนหลัก เพื่อเลี้ยงดูดูแลเขาให้เติบโตเพื่อฝากบั้นปลายของชีวิตตัวเองไว้ ทั้งหมด คือความอบอุ่นในครอบครัว ความสุข ในบ้าน การพูดคุยสื่อสารมีความสัมพันธ์ การเป็นเพื่อนที่ดีกับลูกหลาน ถึงแม้จะมีเรื่องขัดใจ ไม่เป็นที่น่าพอใจตามสถานการณ์ต่าง ๆ บ้างก็ตาม แต่ต้องถือว่าเป็นพื้นฐานที่มั่นคง การวางแผนอนาคตของลูกแบบมีส่วนร่วมจะเป็นไปอย่างอัตโนมัติ ในฐานะผู้ปกครองไม่ว่าจะเป็น พ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย หรือลุงป้าน้าอา จะมีความสุขมากที่เห็นลูกหลานมีพื้นฐานเติบโตอย่างมั่นคงแข็งแรงเต็มไปด้วยความมั่นใจ และศักยภาพที่สมบูรณ์พร้อมที่จะเดินไปตามเส้นทางชีวิตของเขาในอนาคตที่คุณและเขาช่วยกันวางแผนออกแบบร่วมกัน

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ภาพที่ 1 แสดงองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

รูปแบบในการเตรียมความพร้อมทางการเงินของคนวัยก่อนเกษียณในพื้นที่ภาคกลางตอนบนและภาคเหนือตอนล่าง เป็นการนำแนวคิดทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงที่ประกอบไปด้วยความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่ดี นำมาผนวกกับทฤษฎีการนำตนเองในด้านการออม ซึ่งประกอบไปด้วย 1) การประเมินวัตถุประสงค์ในการออม ผู้ที่อยู่ในวัยก่อนเกษียณต้องประเมินวัตถุประสงค์ของตนเอง 2) ประเมินทักษะและความรู้ในการออมของตนเอง 3) การวางแผนในการออม 4) การติดตามประเมินความก้าวหน้าในการออม 5) ปรับปรุงยุทธศาสตร์ในการออม จะส่งผลให้ผู้ออมมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีสุขภาพอนามัยแข็งแรง และอยู่อย่างมีศักดิ์ศรีในสังคม สามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นรูปแบบที่เหมาะสมในการเตรียมความพร้อมและความเท่าทันทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับคนก่อนวัยเกษียณเพื่อสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับการเข้าสู่ผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 รัฐบาลควรส่งเสริมให้ประชาชนเข้าร่วมเป็นสมาชิกกองทุนการออมแห่งชาติ ที่สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง จัดตั้งขึ้นตาม พ.ร.บ.กองทุนการออมแห่งชาติ พ.ศ. 2554 (National Savings Fund Act 2011) เพื่อสร้างหลักประกันด้านรายได้ผ่านการออมเพื่อวัยเกษียณแก่ประชาชนวัยทำงาน ซึ่งยังไม่มีหลักประกันด้านรายได้หลังวัยเกษียณ โดยสมาชิกจะจ่ายเงินสะสมเข้ากองทุนเป็นรายเดือน และรัฐบาลร่วมจ่ายเงินสมทบ เมื่อสมาชิกอายุครบ 60 ปี จะได้รับเงินบำนาญรายเดือนอย่างต่อเนื่องไปตลอดชีวิต

1.2 ครอบครัวควรสร้างวินัยในการออมให้กับบุตร หลาน ตั้งแต่เยาว์วัย

1.3 หน่วยงานภาครัฐ สถาบันการศึกษา และหน่วยงานภาคีเครือข่ายควรให้ความรู้ในการบริหารเงินส่วนบุคคล การวางแผนการใช้จ่าย การวางแผนการเงินหลังเกษียณ และการจัดทำบัญชีครัวเรือน รวมทั้งวิธีการลดรายจ่ายและลดภาระหนี้สิน เป็นต้น ให้กับคนทุกช่วงวัย เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ

1.4 หน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ให้การสนับสนุนในการเผยแพร่ข้อมูลประชาสัมพันธ์สร้างทัศนคติที่ดีให้เห็นความสำคัญของการออม ให้ความรู้ความเข้าใจถึงผลประโยชน์ของการออม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการออมของผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาโมเดลการส่งเสริมการออมสำหรับผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น โดยพัฒนาโมเดลการส่งเสริมการออมสำหรับผู้สูงอายุทั้งในชุมชนเมืองและชุมชนชนบท

2.2 พัฒนาหลักสูตรการศึกษาด้านเศรษฐกิจพอเพียงแก่ผู้สูงอายุให้สอดคล้องกับลักษณะชุมชนเนื่องจากผู้สูงอายุในแต่ละลักษณะชุมชนมีความแตกต่างกันในเรื่องระดับการศึกษา สถานภาพปัจจุบัน ฐานะทางการเงิน ความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเข้าถึงบริการทางการเงินของสถาบันการเงิน

2.3 การศึกษาครั้งต่อไปควรทำการวิจัยโดยใช้การถอดบทเรียนโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่ประสบความสำเร็จในการออมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ใช้ในการสร้างรูปแบบที่เหมาะสมในการเตรียมความพร้อมและความเท่าทันทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับคนก่อนวัยเกษียณเพื่อสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ

เอกสารอ้างอิง

กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2562). หนังสือชุด “เตรียมพร้อมก่อนสูงวัย”.

กรมการปกครอง. (2563). ระบบสถิติทางการทะเบียน กระทรวงมหาดไทย. เข้าถึงได้จากเว็บไซต์ <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMenu/newStat/sumyear.php> (ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2563)

ัญญวรัตน์ สุวรรณะ. (2564). การเตรียมความพร้อมทางการเงินเพื่อวัยเกษียณของแรงงานนอกระบบในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. วารสารเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 4(2), 58-72

จารุวรรณ กันทนิตย์. (2531). ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อมวลชนกับทัศนคติต่อเรื่องรักของนักศึกษาในกรุงเทพมหานคร. สืบค้นวันที่ 13 มิถุนายน 2562 จากเว็บไซต์ <http://cuir.car.chula.ac.thhandle/123456789/35222>

- ธีรวุฒิ เอกะกุล. (2549). *ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. สืบค้นวันที่ 13 มิถุนายน 2562 จากเว็บไซต์ <http://www.lib.buu.ac.th/acq/contents5/220251.pdf>
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. (2543). *ทัศนคติ : การวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย*. สืบค้นวันที่ 13 มิถุนายน 2562 จากเว็บไซต์ <https://www.tci-thajo.org/index.phpNVeridianEJournal/article/download//23334/>.
- พรทิพย์ บุญนิพัทธ์. (2539). *พฤติกรรม的开รับสื่อ ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม的开ใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในวันที่ 17 พ.ย. 2539 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชาการประชาสัมพันธ์, คณะนิเทศศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. 2494.
- พระราชบัญญัติกองทุนการออมแห่งชาติ พ.ศ. 2554
- เพ็ญประภา เบญจวรรณ. (2558). การเตรียมความพร้อมก่อนเกษียณอายุ. *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์*. 2(1), 82-91.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2561). สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2560.
- นิศา ชูโต. (2548). *การวิจัยเชิงคุณภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: พรินต์โพร.
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. (2558). *พัฒนาการวัยผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ*. พิมพ์ครั้งที่ 1 นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. (2557). โครงการจัดทำแนวทางการดำเนินการและกลไกระดับชาติในการขับเคลื่อนนโยบายการจ้างงาน ผู้สูงอายุ. สืบค้นวันที่ 13 มิถุนายน 2562 เข้าถึงได้จากเว็บไซต์ <http://thaitgri.org/?p=36188>.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2548). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Murphy, G., Murphy, L., & Newcomb, T. (1973). *Experimental Social Psychology*. New York: Research in Visual and Environmental Education.
- Zimbardo, P. G., & Ebbesen, E. B. (1970). Experimental modification of the relationship between effort, attitude, and behavior. *Journal of Personality and Social Psychology*, 16(2), 207–213. <https://doi.org/10.1037/h0029833>

Translated Thai References

- Boonipat, P. (1996). *Recommend the committee to open up media, knowledge, attitude and behavior in exercising the right to elect members of the House of Representatives on November 17, 1996*, of Ramkhamhaeng University students. Master's Thesis, Department of Public Relations, Faculty of Communication Arts, Chulalongkorn University. (in Thai)
- Benchawan, P. (2015). Preparation before retirement : *Narathiwatanagarindra University Journal Humanities and Social Sciences Narathiwat Rajanagarindra University*, 2(1), 82-91. (in Thai)
- Chuto., N. (2005). *Qualitative research*. (3rd ed.). Bangkok: PrintPro. (in Thai)
- Chantawanich, S. (2005). *Qualitative research methods*. 13th ed. Bangkok: Chulalongkorn University Press. (in Thai)
- Ekakun, T. (2006). *Research Methodology in Behavioral Science and Social Science*. Retrieved June 13, 2019 from the website <http://www.lib.buu.ac.th/acq/contents5/220251.pdf>. (in Thai)
- Department of Older Persons. (2019). Book series: “*Fill in knowledge, prepare before aging*”. (in Thai)
- Department Of Provincial Administration. (2020). *Registration statistics system Ministry of Interior*. Accessible from the website <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMenu/newStat/sumyear.php> (Information as of December 31, 2020). (in Thai)
- Government Pensions Act, B.E. 2494. (in Thai)
- Kanthanit, J. (1988). *The relationship between exposure to mass media and attitudes towards love affairs among students in Bangkok*. Retrieved June 13, 2019 from the website <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/35222>. (in Thai)
- National Savings Fund Act 2011. (in Thai)
- Suwanna, T. (2021). The Financial Preparation for Pre-Retirement of Informal Labor in Bangkok and Metropolitan area, *Humanities and Social Science Research Promotion Network Journal*, 4(2), 58-72. (in Thai)

- Suwan, P. (2000). *Measuring changes and health behaviors*. Retrieved on 13 June 2019 from the website <https://www.tci-thajo.org/index.php/NVeridianEJournal/article/download/23334/>. (in Thai)
- Srisat, B. (2002). *Preliminary research* (7th ed.). Bangkok: Suwiriyasat. (in Thai)
- Thai Elderly Research and Development Institute Foundation. (2018). Situation of the Thai elderly in 2017. (in Thai)
- Yodpech, S. (2015). *Development of adults and the elderly. 1st printing, Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University Press*. Institute for Population and Social Research Mahidol University (2014). Project to create national operational guidelines and mechanisms for driving employment policy for the elderly. Retrieved June 13, 2019, accessible from the website <http://thaitgri.org/?p=36188>. (in Thai)

